

PÄÄTÖS

Nro 169/2021
Dnro ESAVI/19416/2020

2.6.2021

ASIA

Oikaisuvaatimus koskien kalatalousmaksun käyttösuunnitelmaa, Sysmä

HAKIJA

Virtaankosken Voima Oy

VIREILLETULOTIEDOT

Oikaisuvaatimuksen vireilletulo

Virtaankosken Voima Oy on 7.7.2020 toimittanut Etelä-Suomen aluehallintovirastolle oikaisuvaatimuksen koskien Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaisena 2.6.2019 antamaa päätöstä (dnro POSELY 202/5722-2019) Virtaankosken Voima Oy:n Virtaan voimalaitoksen kalatalousmaksun käyttösuunnitelmasta.

Oikaisuvaatimuksen peruste ja toimivaltainen lupaviranomainen

Vesilain (587/2011) 15 luvun 1 §:n 3 momentti.

KALATALOUSMAKSUJEN PERUSTEENA OLEVAT PÄÄTÖKSET

Vesilain mukainen lupapäätös

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on 7.12.2017 antamallaan päätöksellä nro 261/2017/2 myöntänyt Virtaankosken Voima Oy:n Tainionvirrassa sijaitsevalle Virtaan voimalaitokselle vesitalouslupan. Vaasan hallinto-oikeus on 18.3.2019 antamallaan päätöksellä nro 19/0070/2 tehnyt edellä mainittuun päätökseen muutamia muutoksia mutta pysyttänyt sen kalatalousmaksun osalta. Korkein hallinto-oikeus ei ole myöntänyt 4.12.2019 antamallaan päätöksellä taltionro 5733 valituslupaa.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätöksen lupamääräys 5 kuuluu seuraavasti:

”Luvan saajan on maksettava tämän päätöksen lainvoimaiseksi tulovuodesta alkaen vuosittain maaliskuun loppuun mennessä Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaiselle kalatalousmaksua 5 000 euroa. Kalatalousmaksu tulee käyttää Virtaankosken voimalaitoksen vaikutusalueella kala- ja rapukantojen hoitoon, kalojen elinympäristöjen kunnostuksiin, kalastusmahdollisuuksien parantamiseen tai muihin alueen kalastoa ja kalastusta sekä rapukantaa ja ravustusta parantaviin toimenpiteisiin. Maksua voidaan käyttää myös toimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä niiden tuloksellisuuden seurantaan sillä vesialueella, johon hankkeen vahingollinen vaikutus ulottuu.

Luvan saajan on kahden vuoden kuluessa kalatien käyttöönotosta toimitettava Etelä-Suomen aluehallintovirastolle kalatalousmaksun tarkistamista koskeva hakemus. Hakemukseen on liitettävä selvitys kalatien toiminnasta ja esitys mahdolliseksi kalatalousmaksuksi tai sen poistamiseksi.”

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätös

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on 2.6.2020 antamallaan päätöksellä (dnro POSELY 202/5722-2019) vahvistanut Virtaankosken voimalaitoksen kalatalousmaksuvelvoitteen käyttösuunnitelman vuosille 2020–2024 seuraavasti:

Istutuspaikat ja istutuslajit

Varat 5 000 €/v, vuonna 2020 poikkeuksellisesti yhteensä 10 000 € (alv. 0 %) käytetään vuosittain voimalaitoksen vaikutusalueelle seuraavasti:

Vuosi	Toimenpide	ikä	€ (alv 0 %)
2020	Taimen istutus	3-v tai 3-k	3000
	Taimen istutus	vk tai 1-k	3000
	Taimenten merkinnät	3-v tai 3-k	1500
	yhteensä		7500
2021	Taimen istutus	3-v tai 3-k	3000
	Taimen istutus	vk, mäti tai 1-k	3000
	Taimenten merkinnät	3-v tai 3-k	1500
	yhteensä		7500
2022	Taimen istutus	3-v tai 3-k	2000
	Taimen istutus	vk, mäti tai 1-k	2000
	Sähkökoekalastukset		1000
	yhteensä		5000
2023	Taimen istutus	3-v tai 3-k	2500
	Taimen istutus	vk, mäti tai 1-k	2500
	yhteensä		5000
2024	Taimen istutus	3-v tai 3-k	1500
	Taimen istutus	vk, mäti tai 1-k	2500
	Sähkökoekalastukset		1000
	yhteensä		5000

Järvitaimenten tulee olla rasvaeväleikattuja ja Rautalammin reitin kantaa. Mahdollisesti käyttämättä jääneet varat käytetään seuraavana vuonna edellä mainittuihin toimenpiteisiin. Käyttösuunnitelmaa, istutuspaikkoja ja määriä voidaan tarvittaessa muuttaa kalatalousalueiden, vesialueen omistajien ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sopimalla tavalla.

Toteutus

Käyttösuunnitelman toteutus voidaan sopimuksella siirtää muun toimijan tehtäväksi. Tällöin enintään 10 % maksusta voidaan käyttää toteutuskuluihin.

Istutusten vastaanottajat

Kalatalousalueiden ja paikallisten vesialueen osakaskuntien nimeämät edustajat.

Raportointi

Käyttösuunnitelman toteutuksesta raportoidaan maa- ja metsätalousministeriölle, asianosaisille kalatalousalueille ja osakaskunnille sekä luvan haltijalle.

Tuloksellisuuden seuranta

Tuloksellisuutta tarkkaillaan Tainionvirran vesistö- ja kalataloustarkkailun tarkkailuohjelmalla sekä kalatalousmaksulla suoritettavien merkintöjen ja sähkökoekalastusten avulla.

Päätöksen perustelut

Suunnitelma on Etelä- ja Keski-Päijänteen ja Hartolan kalastusalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmien mukainen. Suunnitelmassa on otettu huomioon kalatalousmaksun käytön kuulemisessa esiintuodut mielipiteet.

OIKAISUVAATIMUS

Ensisijainen vaatimus

Virtaankosken Voima Oy on vaatinut ensisijaisesti, että päätös palautetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle uudelleen valmisteltavaksi. Virtaankosken Voima Oy:tä (jatkossa "yhtiö") ei ole kuultu asian valmisteluvaiheessa. Yhtiö on vesitalousluvan haltijana velvoitettu maksamaan kalatalousmaksua ja sitä olisi tullut kuulla ennen päätöksen tekemistä. Kalatalousmaksun käytöstä on sen sijaan kuultu muun muassa Hartolan kalatalousalueita sekä osakaskuntia. Aluehallintoviraston antamassa päätöksessä nro 261/2017/2 on todettu nimenomaan seuraavaa:

"Hartolan kalastusalueen, Hartolan osakaskunnan, Valittulan osakaskunnan, Joutsjärven osakaskunnan, Kalhon osakaskunnan Etelä- ja Keski-Päijänteen kalastusalueen sekä Rapalan osakaskunnan yhteisen muistutuksen johdosta aluehallintovirasto toteaa, että Joutsjärven, Kalhon, Valittulan ja Hartolan osakaskunnat ovat ylävirran puolelta ja kaikki Nuoramoiskosken padon (nousueste) yläpuolella. Virtaankosken nousueste ei siten ole niiden osalta ratkaiseva. Sama koskee myös Hartolan kalastusalueita. Rapalan osakaskunta taas on noin yhdeksän kilometriä Virtaan padolta alavirtaan, Päijänteen järviolueella. Osakaskunnat eivät ole tässä asiassa asianosaisia, eikä niiden vaatimuksia voida tutkia."

Lisäksi päätöksessä kalatalousmaksun käyttösuunnitelman perustelut ovat virheelliset. Perusteluissa on viitattu, että suunnitelma on Etelä- ja Keski-Päijänteen ja Hartolan kalastusalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmien mukainen. Etelä- ja Keski-Päijänteen suunnitelmassa on todettu muun muassa seuraavaa: "*Etelä- ja Keski-Päijänteen kalastusalueella on useita eri käyttö- ja hoitosuunnitelmia eri vesistöille; Päijänteelle (Ranta 2009), alueen virta- ja pienvesistöille (Ranta 2010) sekä Hartolan kalastusalueen kanssa yhteinen suunnitelma Tainionvirralle (Ranta 2010)*". Mainitussa Hartolan kalastusalueiden suunnitelmassa on todettu seuraavaa: "*Tainionvirta on rajattu suunnitelman ulkopuolelle, koska siitä on tehty oma erillinen käyttö- ja hoitosuunnitelmansa.*" Tainionvirta on alueella poikkeus, jolle on tehty oma suunnitelma eikä Tainionvirtaan nimenomaisesti tule käyttää päätöksen perusteluissa mainittuja käyttö- ja hoitosuunnitelmia.

Päätöksessä ei ole määritelty istutuspaikkoja ja istutusaikoja, joten päätös on vaillinaisen. Päätöksessä on päätetty, että käyttösuunnitelmaa, istutuspaikkoja ja -määrä voidaan tarvittaessa muuttaa kalatalousalueiden vesialueen omistajien ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sopimalla tavalla. Päätöksessä on viitattu Hartolan kalastusalueeseen ja lukuisiin osakaskuntiin, kuten Joutsjärven osakaskuntaan. Virtaan padon alueella toimii ainoastaan Virtaan osakaskunta. Ei ole perusteltua, että päätöstä voitaisiin muuttaa täysin jälkikäteen kuulematta lainkaan kalatalousmaksun maksajaa. Päätöksen mukaan sen sijaan muutoksissa kuultaisiin esimerkiksi Hartolan kalatalousaluetta, joka ei ole asianomainen.

Toissijainen vaatimus

Mikäli aluehallintovirasto ei palauta oikaisuvaatimuksen alaista päätöstä elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskukseen uudelleen valmisteltavaksi, yhtiö on toissijaisesti vaatinut seuraavaa:

Aluehallintoviraston tulee vahvistaa, että yhtiön maksamat kalatalousmaksuvarat käytetään Virtaan padon alueella. Nyt annettu päätös on jättänyt asian epäselvään tilaan, koska päätöksessä on mainittu useaan otteeseen asiaan kuulumattomia kalatalousalueita sekä osakaskuntia pois lukien Virtaan padon läheisyydessä toimiva Virtaan osakaskunta.

Aluehallintovirasto on kalatalousmaksua määritellesään todennut, ettei Virtaan pato ole ainoa kalankulun este Tainionvirrassa. Nuoramoisten pato

muutaman kilometrin päässä yläpuolella sulkee myös kokonaan Tainionvirran. Kalatalousmaksu on määrätty lainvoimaisessa vesitalousluvassa korvaamaan yhtiön omistaman padon aiheuttamaa haittaa. Nuoramoisten pato ei ole yhtiön vastuulla, joten yhtiön kalatalousmaksua ei tule käyttää korvaamaan Nuoramoisten padon aiheuttamaa haittaa kalataloudelle.

Yhtiö on vaatinut lisäksi, että kalatalousmaksut käytetään Virtaan padon ohittavan kalatien suunnitteluun ja toteuttamiseen. Yhtiö istuttaa Virtaan padon läheisyyteen vuosittain aluehallintoviraston määräyksestä 1 000 taimenta. Kalatalousmaksun varoja ei ole mielekästä käyttää toistamiseen istutuksiin.

Mikäli aluehallintovirasto kuitenkin katsoisi, että rahat tulee käyttää taimenten istutuksiin, tulee istutettavien taimenten olla vähintään 0,30 m pituudeltaan. Muissa päätöksissään kalatalousviranomaisen on nimenomaisesti esittänyt, että istutettavan taimenen tulee olla vähintään 0,30 m:n pituinen tuloksellisuuden parantamiseksi. Taimenet tulee istuttaa Virtaan padon läheisyyteen kompensoimaan Virtaan padon aiheuttamaa haittaa. Virtaan padon välittömässä läheisyydessä ei ole kalanviljelylaitoksia. Tainiovirran kalanviljelylaitokset sijaitsevat Harolan alueella.

Yhtiölle tästä oikaisuvaatimuksesta aiheutuneet kulut ovat yhteensä 1 120 euroa (alv 0%, selvitys kuluista toimitetaan vastaselitysvaiheessa). Yhtiö on vaatinut kuluja korvattavaksi. Koska päätös on laadittu virheellisesti, olisi kohtuutonta, jos yhtiö joutuisi itse maksamaan tästä oikaisuvaatimuksesta aiheutuneet kulut.

OIKAISUVAATIMUKSEN KÄSITTELY

Vastinepyynnöt

Aluehallintovirasto on varannut Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukselle kalatalousviranomaisena, Virtaan osakaskunnalle, Suurenkylän osakaskunnalle, Rapalan osakaskunnalle, Nuoramoisten osakaskunnalle, Joutsjärven osakaskunnalle, Kalhon osakaskunnalle, Nuoramoisjärven kalastusyhdistykselle, Hartolan osakaskunnalle, Skinnarilan osakaskunnalle, Etelä- ja Keski-Päijänteen kalatalousalueelle ja Hartolan kalatalousalueelle tilaisuuden vastineen antamiseen oikaisuvaatimuksesta.

Vastineet

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaisen on todennut vastineessaan muun muassa seuraavaa:

Yhtiö on todennut, että kuulemisvaiheessa ei ole kuultu yhtiötä, mutta on kuultu tahoja, jotka eivät ole asianosaisia. Yhtiötä ei ole kuultu, koska Maa- ja metsätalousministeriön ohjeen (81/15/2012, 29.5.2012) mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulee kalatalousmaksun käyttösuunnitelmaa laatiessaan kuulla kalastusalueita (nykyisin kalatalous-

alueita) ja tarpeen mukaan vesialueen omistajia ja muita mahdollisia asianosaisia. Myös Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston lainvoimaisessa päätöksessä nro 84/2017/2, 17.7.2017 on todettu, että kalatalousmaksun maksajaa ei ole tarpeen kuulla. Kuulemisvaiheessa pyydettyjä lausuntoja tuli vain yksi yhteinen, jonka oli laatinut Etelä- ja Keski-Päijänteen kalatalousalue kuultuaan muita asianosaisia. Etelä- ja Keski-Päijänteen kalatalousalue on asiassa asianosainen.

Päätöksen perusteluissa on lausuttu, että suunnitelma on Etelä- ja Keski-Päijänteen ja Hartolan kalastusalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmien mukainen. Tainionvirta ja voimalaitoksen haitan vaikutusalue sijaitsee molempien kalastusalueiden (nykyisin kalatalousalueiden) alueella, eli viittaus on tältä osin oikea. Maa- ja metsätalousministeriön ohjeen (81/15/2012) mukaan suunnitelmien on oltava kalastusalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmien mukaisia. Tainionvirran kalataloudellinen käyttö- ja hoitosuunnitelma on osa Hartolan kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaa.

Kalojen ja mädin istutusajat ovat yleisesti kalatalousasiantuntijoiden tiedossa ja istutuspaikat määritellään istutusten tuloksellisuuden parantamiseksi vuosittain eri kokoisille poikasille ja mädille joustavasti (muun muassa ylitiheidä istutusten välttämiseksi) tapauskohtaisesti. Yhtiön oikaisuvaatimusten takia jo kahden vuoden toimenpidevelvoitekalat on nyt istutettava, eli vuonna 2021 on istutettava vuosien 2019–2021 järvitaimenet, yhteensä 3 000 kappaletta.

Kalatalousmaksua ei ole tässä tapauksessa tarkoituksenmukaista käyttää edes osana yhtiön lainmukaista päätöstä rakentaa kalatie, vaan se on rakennettava yhtiön muilla varoilla.

Oikaisuvaatimus on perusteeton ja se tulee hylätä. Valituksessa ei ole esitetty mitään sellaisia seikkoja, jotka antaisivat aiheutta hyväksyä oikaisuvaatimuksen. Samoin tulee hylätä yhtiön esittämä korvausvaatimus yhtiön oikaisuvaatimuskuluista oikaisuvaatimusprosessista.

Virtaan osakaskunta, Suurenkylän osakaskunta, Rapalan osakaskunta, Nuoramoisten osakaskunta, Joutsjärven osakaskunta, Kalhon osakaskunta, Nuoramoisjärven kalastusyhdistys, Hartolan osakaskunta, Skinnarilan osakaskunta, Etelä- ja Keski-Päijänteen kalatalousalue ja Hartolan kalatalousalue ovat katsoneet, että oikaisuvaatimus tulee hylätä.

Tainionvirralla Virtaan pato aiheuttaa jopa suuremmissa määrin haittaa padon ylävirran puoleisille alueille kuin alavirran. Ylävirrassa sijaitsevat taimenten tärkeimmät lisääntymisalueet. Vesialueiden omistajat sekä Hartolan kalatalousalue ovat siten asianosaisia asiassa. Rapalan osakaskunta (781-413-876-1) omistaa puolet Virtaan padon alapuolisista vesialueista sekä yläpuolelta noin 500 m joen toista puolta, joten se on myös asianosainen. Hakijan väite, että Virtaan padon alueella toimii ainoastaan Virtaan osakaskunta, ei pidä paikkaansa. Padon alapuolisten vesialueiden omistus on suurimmaksi osaksi Rapalan- ja Suurenkylän osakaskunnilla. Virtaan

osakaskunta omistaa noin 80 m:n pituisen alueen padon alapuolella. Virtaan osakaskunnan omistus on suurimmaksi osaksi padon yläpuolella.

Vastineen antajat ovat katsoneet, ettei Virtaankosken Voima Oy ole se taho, jota pitää kuulla kalatalousmaksun käytöstä. Heille ei padosta aiheudu kalataloudellista haittaa. Kalataloudellista haittaa sen sijaan aiheutuu vesialueiden omistajille koko Tainionvirran alueella ja heitä asiassa tulee kuulla, niin kuin asiassa on toimittu. Kalatalousalueet edistävät kalataloutta toimialueellaan, joten heidän kuulemiselleen on olemassa perusteet.

Tainionvirralle on hyväksytty Hartolan- ja Etelä-Keski-Päijänteen kalastusalueen yhteinen käyttö- ja hoitosuunnitelma vuonna 2010. Tämän suunnitelman kanssa nyt tehty kalatalousmaksun käyttö- ja hoitosuunnitelma ei ole ristiriidassa. Molemmille alueille on lisäksi hyväksytty aikoinaan muitakin käyttö- ja hoitosuunnitelmia, joissa on maininta Tainionvirran omasta suunnitelmasta.

Virtaankosken Voima Oy:lle on lupapäätöksessä annettu määräys rakentaa Virtaan padon ohi kalatie. Kalatie sekä yhtiölle määrätty kalatalousmaksu ovat kaksi erillistä lupamääräystä. Kalatalousmaksua ei tule käyttää yhtiölle määrätyn toisen lupamääräyksen toteuttamiseen. Vastineen antajat katsovat muutenkin, että kalatalousmaksun käyttösuunnitelma on asianmukainen ja oikaisuvaatimus siten perusteeton.

Vastaselitys

Virtaankosken Voima Oy on vastaselityksessään **Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen** vastineeseen todennut muun muassa seuraavaa:

Kuuleminen kalatalousmaksua suunniteltaessa ja vahvistettaessa

Kalatalousmaksun suunnitelman laadinnasta on todettu maa- ja metsätalousministeriön ohjeessa muun muassa seuraavaa:

"Kalatalousmaksujen käyttösuunnitelmia laadittaessa on kuultava kalastusalueita ja tarpeen mukaan vesialueen omistajia ja muita mahdollisia asianosaisia."

"Vahvistaessaan kalatalousmaksujen käyttösuunnitelmia elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tulee kuulla hallintolain (434/2003) mukaisesti haitta-alueella toimivia asianosaisia, joita yleensä ovat muun muassa osakaskunnat ja kalastusalueet."

Hallintolain (434/2003) 34.1 §:n mukaan:

"Asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun."

Yhtiön käsityksen mukaan yhtiö on luvan haltijana nimenomaan yllä mainittu asianosainen, jota olisi tullut kuulla kalatalousmaksun suunnitelmaa laadittaessa.

Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön ohjeen liitteessä 3 on esimerkki kalatalousmaksun käyttösuunnitelmasta. Tästä mallista voidaan todeta, että siinä on ohjeistettu kalatalousmaksun suunnitelmavaiheessa kuulemaan myös luvan haltijaa. Tämä on todettu mallin kohdassa välitoimenpiteet, missä on todettu, että kuulemisessa on kuultu luvan haltijaa.

Aluehallintoviraston antamassa päätöksessä Virtaan padon vaikutusalueen ei ole katsottu ulottuvan Tainiovirran sulkevan Nuoramoisten padon yläpuolelle. Tästä on voitu loogisesti päätellä, ettei kalatalousmaksun suunnitelmaa laadittaessa ja vahvistettaessa tarvitse kuulla muita, kun vaikutusalueen todellisia asianosaisia.

Kalatalousmaksun käyttösuunnitelman sisältö

Maa- ja metsätalousministeriön ohjeen mukaan suunnitelmasta tulee istutusten osalta löytyä seuraavat tiedot:

”istukkaiden laji, kanta, ikä, koko, kappalemäärä sekä tiedot istutuspaikoista ja ajankohdista, istukkaiden vastaanottajista, miten istutuksista ilmoitetaan vesialueen omistajille, kalatalousalueelle ja kalatalousviranomaisille sekä miten istutustapahtuma dokumentoidaan”.

Oikaisuvaatimuksen alaisesta kalatalousmaksun suunnitelmapäätöksestä on puuttunut oleellinen osa näistä tiedoista. Ohjeesta on käynyt yksiselitteisesti ilmi, että istutuspaikat tulee ilmetä kalatalousmaksun suunnitelmassa. Jo tältä osin oikaisuvaatimuksen alainen kalatalousmaksun suunnitelmapäätös on ollut vaillinainen ja istutuspaikoista on ollut eriäviä näkemyksiä. Etelä- ja Keski-Päijänteen kalatalousalueen antamassa vastineessa on katsottu, että istutusten tulee tapahtua koko Tainiovirran alueella, mikä ei vastaa aluehallintoviraston antaman vesitalousluvan tarkoitusta.

Vesitalousluvan kalatalousvelvoitetta määritettäessä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on pitänyt tuloksellisuuden takia erittäin tärkeänä sitä, että yhtiö ei toteuta istutusvelvoitetta nuoremmilla kuin 3-vuotiailla taimenilla. Kun taas vastineessaan nyt kyseessä olevassa asiassa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on katsonut, että kalatalousmaksuvaroin istutettavat taimenet voivat olla 1-vuotiaita, mitä ei ole millään tavalla perusteltu. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on 2.6.2020 antamassaan kalatalousvelvoitteen istutussuunnitelmapäätöksessä (dno POSELY/41/5722-2020) velvoittanut vesitalousluvan haltijan istuttamaan tuloksellisuuden parantamiseksi kolmivuotiaita tai kolmikesäisiä ja mahdollisuuksien mukaan vähintään noin 0,30 m pitkiä taimenia.

Ei voi olla niin, että kalatalousviranomaisen vaatimukset taimenten istutuksista ovat huomattavasti vaativammat silloin, kun yhtiö velvoiteistuttaa taimenta Tainionvirtaan verrattuna siihen, kun kalatalousviranomainen itse

toteuttaa istutusta. Pelkästään jo näiden ristiriitaisten kalataloudellisten vaatimusten selventämiseksi oikaisuvaatimuksen alainen päätös tulee palauttaa takaisin uudelleen valmisteltavaksi.

Kalastusalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelma

Kalatalousmaksun käyttösuunnitelmaan tulee kirjata selkeästi, mitä käyttö- ja hoitosuunnitelmaa alueella toteutetaan ja kalatalousmaksun suunnitelman tulee olla tämän mukainen. Oikaisuvaatimuksen alainen päätös on ollut sekava tältä osin, kun siinä mainitaan perusteluina sellaiset käyttö- ja hoitosuunnitelmat, jotka eivät koske Tainionvirtaa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on perustellut asiaa sillä, että Tainionvirran kalataloudellinen käyttö- ja hoitosuunnitelma on osa Hartolan kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaa. Hartolan kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmassa 2013–2023 on todettu nimenomaan seuraavaa:

”Koska Tainionvirran kalastoja kalastus eroaa merkittävästi muusta alueesta, ei tässä suunnitelmassa käsitellä sitä lainkaan. Tainionvirran käyttöä ja hoitoa ohjataan jatkossakin vain siihen keskittyvällä suunnitelmalla.”

Kalatalousmaksuvarojen käyttöä tulee ohjata Tainionvirran kalataloudellinen käyttö- ja hoitosuunnitelma eikä Hartolan kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma. Nykymuodossaan päätöksen perustelut ovat olleet harhaanjohtavia ja päätös tulee palauttaa takaisin uudelleen valmisteltavaksi.

Kalatalousmaksuvarojen käyttökohde

Vastineessaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on katsonut, ettei kalatalousmaksua ole tarkoituksenmukaista käyttää edes osana yhtiön lainmukaista päätöstä rakentaa kalatie, vaan kalatie on rakennettava yhtiön omilla varoilla. Virtaankosken Voima Oy:n näkemys on ollut, että vesitalousluvan määräysten mukaan kalatalousmaksuvaroja voidaan käyttää moneen eri toimenpiteeseen. Päätös tulee palauttaa takaisin uudelleen valmisteltavaksi, jotta harkiten mietitään, miten kalatalousmaksuvarat on hyvä käyttää mahdollisimman tuloksellisesti kompensoimaan Virtaan padon esitettyä haittaa.

Kalatalousalueiden ja osakaskuntien vastineen osalta Virtaankosken Voima Oy on todennut muun muassa seuraavaa:

Vastineessa on katsottu, että Virtaan voimalaitoksen pato aiheuttaa haittaa koko Tainionvirran alueelle. Virtaan padon aiheuttamaa haittaa on tarkoitus kompensoida myös siten, että Tainionvirran yläjuoksulla merkitään 3-vuotiaita kaloja ja seurataan kalojen liikkeitä Tainionvirran yläjuoksulla.

Toisaalla vastineessa kuitenkin yksiselitteisesti on todettu, että Virtaan padon yläpuolella oleva Nuoramoisten pato on nousueste. Sekä aluehallintoviraston vesitalousluvassa että Vaasan hallinto-oikeuden päätöksessä on todettu, että Virtaan padon vaikutusalue ei ulotu Tainionvirran sulkevan Nuoramoisten padon yläpuolelle.

Vastineessa on lähdetty siitä, että kalatalousmaksun suunnitelmaa tehtäessä on kuultu oikein asiaan liittyviä tahoja ja ettei yhtiötä ole tullut kuulla, koska se ei ole asianosainen asiassa. Tältä osin Virtaankosken Voima Oy on viitannut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen vastineen yhteydessä lausumaansa.

Vastineen kalastusalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmia sekä kalatalousmaksun käyttösuunnitelman sisältöä koskevien kohtien osalta on viitattu myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen vastineen yhteydessä lausuttuun.

Yhtiölle tästä vastaselityksestä aiheutuneet kulut ovat olleet yhteensä 1 920 euroa (alv 0%). Yhtiö on vaatinut kuluja korvattavaksi. Koska päätös on laadittu virheellisesti, olisi kohtuutonta, jos yhtiö joutuisi itse maksamaan tästä oikaisuvaatimuksesta aiheutuneet kulut.

MERKINTÄ

Aluehallintovirastolla on ollut käytössään maa- ja metsätalousministeriön 29.5.2012 antama ohje (81/15/2012) kalatalousvelvoitteiden, -maksujen ja -tarkkailujen toimeenpanosta ja valvonnasta kalatalousviranomaisille.

ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU

Asiaratkaisu

Aluehallintovirasto hylkää oikaisuvaatimuksen ja siihen liittyvän kulujen korvaamista koskevan vaatimuksen.

Perustelut

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on 7.12.2017 antamallaan päätöksellä nro 261/2017/2 määrännyt luvan saajan maksamaan vuosittain Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaiselle kalatalousmaksua 5 000 euroa. Kalatalousmaksu tulee käyttää Virtaan voimalaitoksen vaikutusalueella kala- ja rapukantojen hoitoon, kalojen elinympäristöjen kunnostuksiin, kalastusmahdollisuuksien parantamiseen tai muihin alueen kalastoa ja kalastusta sekä rapukantaa ja ravustusta parantaviin toimenpiteisiin. Maksua voidaan käyttää myös toimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä niiden tuloksellisuuden seurantaan sillä vesialueella, johon hankkeen vahingollinen vaikutus ulottuu.

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on 2.6.2020 antamallaan päätöksellä (dnro POSELY 202/5722-2019) vahvistanut Virtaan voimalaitoksen kalatalousmaksuvelvoitteen käyttösuunnitelman vuosille 2020–2024. Käyttösuunnitelman mukaan varoja käytetään vuosittain 5 000–7 500 euroa 3-vuotisten, 3-kesäisten, 1-kesäisten ja vastakuoriutuneiden taimenten istutuksiin sekä taimenen mäti-istutuksiin. Lisäksi varoilla

toteutetaan taimenten merkintä vuonna 2020 ja 2021 sekä sähkökoekalastukset vuosina 2022 ja 2024. Oikaisuvaatimuksen johdosta käyttösuunnitelman mukaisia toimia ei ole aloitettu.

Vesilain 3 luvun 15 §:n 2 momentin mukaan kalatalousviranomaisen vahvistaa suunnitelman, jossa yksilöidään kalatalousmaksulla tehtävät toimenpiteet (kalatalousmaksun käyttösuunnitelma). Lainkohdan 3 momentin mukaan päätös kalatalousmaksun käyttösuunnitelman vahvistamisesta on tehtävä noudattaen, mitä hallintolaissa säädetään. Päätöksestä tehtävästä oikaisuvaatimuksesta säädetään vesilain 15 luvun 1 §:n 3 momentissa.

Maa- ja metsätalousministeriö on 29.5.2012 antanut ohjeen kalatalousvelvoitteiden, -maksujen ja -tarkkailujen toimeenpanosta ja valvonnasta (81/15/2012) kalatalousviranomaisille.

Ensisijainen vaatimus, asian palauttaminen uuteen valmisteluun

Yhtiön kuuleminen asian valmisteluvaiheessa

Vesilaissa ei säädetä kalatalousmaksun käyttösuunnitelman vahvistamismenettelystä, vaan siinä sovelletaan, mitä hallintolaissa säädetään. Hallintolain 3 luvun 11 §:n mukaan asianosainen hallintoasiassa on se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee.

Kalatalousmaksulla ehkäistään ja kompensoidaan niitä kalakannoille ja kalastukselle aiheutuneita vahinkoja, joita luvan saanut hanke aiheuttaa. Asianosaisia eivät ole yksittäiset kalastajat, vaan kalastusoikeuden haltijat sekä kalatalousalueet (entinen kalastusalue).

Luvan haltijalla on ollut mahdollisuus vaikuttaa kalatalousvelvoitteen sisältöön lupaprosessin yhteydessä ja hakemalla päätökseen oikaisua. Luvan haltijalla on myös mahdollisuus olla itse yhteydessä kalatalousviranomaiseen käyttösuunnitelman sisältöä, käytön raportointia kalatalousmaksulla tehtävien toimenpiteiden tuloksellisuutta liittyvissä asioissa esimerkiksi vuosittaisten maksujen yhteydessä. Päätöksen palauttamiseen uudelleen käsiteltäväksi kuulemisvirheeseen perustuen ei ole perusteita.

Osakaskuntien ja kalatalousalueiden asianosaisuus

Aluehallintovirasto toteaa, että Nuoramoisten padon yläpuoliset osakaskunnat ja kalatalousalue ovat kalatalousmaksun käyttösuunnitelma-asiassa asianosaisia. Suunnitelmassa esitettyjä pienpoikas- ja mäti-istutuksia voidaan ohjata Nuoramoisten padon yläpuolisille alueille, jolloin ne onnistuessaan tuottavat Päijänteelle siirtyviä vaelluspoikasia, jotka saavutettuaan lisääntymiskoon palaavat Tainionvirtaan. Vaelluskalojen osalta kalatalousmaksun käyttöalue voi olla huomattavan laaja, riippuen kulloinkin valitusta kalataloudellisesta hoitotoimenpiteestä. Asianosaisuus määräytyy tässä asiassa eri tavalla kuin asianosaisuus Virtaan voimalaitosta koskevassa aluehallintoviraston päätöksessä nro 261/2017/2.

Istutuspaikkojen ja -aikojen määrittäminen

Kalatalousmaksu tulee aluehallintoviraston päätöksen mukaan käyttää Virtaan voimalaitoksen vaikutusalueella. Maa- ja metsätalousministeriön ohjeen (81/15/2012) mukaan kalatalousmaksujen käyttösuunnitelmasta tulee istutusten osalta ilmetä samat tiedot kuin istutusvelvoitteiden suunnittelusta. Istutusvelvoitteen toteuttamissuunnitelman osalta puolestaan on todettu, että sen tulee sisältää muun muassa tiedot istutuspaikoista ja ajankohdista.

Aluehallintovirasto katsoo, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksessä (dnro POSELY 202/5722-2019) on ollut perusteltua jättää pois istutuspaikat ja -ajat. Suunnitelman mukaisesti istutuksissa käytetään taiminen mätiä ja vastakuoriutuneita poikasia sekä 1-kesäisiä, 3-kesäisiä ja 3-vuotiaita taimenia. Istutuspaikkojen ja -aikojen määrittäminen etukäteen vaikeuttaisi suunnitelman toteuttamista kohtuuttomasti. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan ei ole myöskään epäilystä siitä, että varoja käytettäisiin päätöksen nojalla Virtaan voimalaitoksen vaikutusalueen ulkopuolella, kun otetaan huomioon taiminen luontaiset kasvualueet sekä vaelluskäyttäytyminen ja niistä seuraava laaja vaikutusalue.

Yllä mainitut kohdat huomioon ottaen aluehallintovirasto katsoo, ettei elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ole tehnyt asiassa sellaista virhettä, että asia tulisi palauttaa uudelleen käsiteltäväksi.

Toissijainen vaatimus

Varojen käyttöalue

Aluehallintovirasto viittaa edellä kohdassa "Istutuspaikkojen ja -aikojen määrittäminen" todettuun. Taimenistutusten kyseessä ollessa ei istutuspaikkana voi olla vain Virtaan padon alue. Mäti- ja pienpoikasistutukset tulee tehdä niille soveltuville alueille, joissa kaloilla on mahdollisuus elää vuodet ennen vaelluspoikasvaihetta. Nämä alueet voivat olla myös Virtaankosken yläpuolisilla alueille.

Varojen käyttö kalatien suunnitteluun ja toteutukseen

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on 7.12.2017 antamallaan päätöksellä nro 261/2017/2 määrännyt luvan saajan rakentamaan voimalaitospatoon kalatie sekä määrännyt kalatalousmaksusta ja istutusvelvoitteesta. Kalatalousmaksu tulee käyttää Virtaan voimalaitoksen vaikutusalueella kala- ja rapukantojen hoitoon, kalojen elinympäristöjen kunnostuksiin, kalastusmahdollisuuksien parantamiseen tai muihin alueen kalastoa ja kalastusta sekä rapukantaa ja ravustusta parantaviin toimenpiteisiin. Luparatkaisun perusteluiden mukaan kalatalousmaksulla kompensoidaan sitä haittaa, joka on syntynyt, kun patorakennelmalla on estetty kalojen kulku Tainionvirrassa. Luvan saajan on kahden vuoden kuluessa kalatien käyttöön-otosta toimitettava Etelä-Suomen aluehallintovirastolle kalatalousmaksun

tarkistamista koskeva hakemus, koska siinä vaiheessa kalatalousmaksun peruste muuttuu tai jopa poistuu.

Koska kyse on kahdesta erillisestä kalataloudellisesta veloitteesta, joka luvan saajalle on määrätty, ei kalatalousmaksulla tule rahoittaa luvan saajalle määrättyä veloitetta kalatien toteuttamiseksi.

Istukkaiden koko

Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätös nro 261/2017/2 edellyttää kalatien rakentamista Virtaan padon yhteyteen. Kalatie mahdollistaa vaelluskaulojen kulkemisen laajemmin Tainionvirrassa. Tässä tilanteessa on perusteltua istuttaa pienpoikasia ja mätiä, jolloin taimenen koko elinkierto voidaan elvyttää. Yli 0,30 m:n mittaiset taimenten leimautuminen Tainionvirtaan on heikompaa kuin pienpoikasten.

Yhtiön kulujen korvaaminen

Vesilain 11 luvun 23 §:n mukaan asianosaiset vastaavat omista kuluistaan lupaviranomaisessa. Asianosaisella on kuitenkin oikeus saada korvaus kuluistaan, jos kulujen korvaamiseen on erityistä syytä. Aluehallintovirasto hylkää muutoksenhakijan oikaisuvaatimuksesta aiheutuneiden kulujen korvaamista koskevan vaatimuksen, koska erityistä syytä ratkaisun lopputulos huomioon ottaen ei ole.

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Vesilain (587/2011) 3 luvun 14 §:n 4 momentti ja 15 §, 11 luvun 23 § sekä 15 luvun 1 §:n 3 momentti

KÄSITTELYMAKSU

Käsittelymaksu on 130 euroa.

Lasku lähetetään erikseen Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta.

Asian käsittelystä peritään maksu, joka määräytyy aluehallintovirastojen maksuista vuosille 2019 ja 2020 annetun valtioneuvoston asetuksen (1244/2018) mukaisesti. Asetuksen liitteen kohdan 3.2 taulukon mukaan oikaisuvaatimuksen käsittelystä perittävän maksun suuruus on 130 euroa.

TIEDOTTAMINEN

Päätös

Virtaankosken Voima Oy

Sysmän kunta
Sysmän kunnan ympäristönsuojeluviranomainen
Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, kalatalousviranomainen
Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue
Suomen ympäristökeskus

Päätöksestä tiedottaminen

Aluehallintovirasto tiedottaa päätöksen antamisesta julkaisemalla kuulutuksen ja päätöksen aluehallintovirastojen verkkosivuilla (ylupa.avi.fi).

Tieto kuulutuksesta julkaistaan Sysmän kunnan verkkosivuilla.

MUUTOKSENHAKU

Päätökseen saa hakea muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta valittamalla.

LIITE

Valitusosoitus

ASIAN KÄSITTELIJÄT

Asian ovat ratkaisseet ympäristöneuvokset Päivi Jaara ja Ville Salonen.
Asian on esitellyt Ville Salonen.

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti. Merkintä sähköisestä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla.

VALITUSOSOITUS

Tähän aluehallintoviraston päätökseen tai siitä perittävään maksuun voi hakea muutosta kirjallisella valituksella. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Päätöksestä voivat valittaa asianosaiset, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun tai asuin-ympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, sijaintikunta ja vaikutusalueen kunnat ja niiden ympäristönsuojeluviranomaiset, sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja muut asiassa yleistä etua valvovat viranomaiset.

Asian käsittelystä hallinto-oikeudessa voidaan periä oikeudenkäyntimaksu siten kuin tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) ja oikeusministeriön asetuksessa tuomioistuinmaksulain 2 §:ssä säädettyjen maksujen tarkistamisesta (1383/2018) säädetään. Maksun suuruus on 260 euroa. Tuomioistuinmaksulaissa on erikseen säädetty tapauksista, joissa maksua ei peritä. Tarkempia tietoja maksuista saa hallinto-oikeudesta.

Toimi näin

Jos haet muutosta aluehallintoviraston päätökseen, tee kirjallinen valitus Vaasan hallinto-oikeuteen ennen valitusajan päättymistä. Valitusaika päättyy **9.7.2021**.

Valitusaika määräytyy seuraavasti:

- Päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen viimeistään seitsemäntenä (7.) päivänä siitä, kun aluehallintovirasto on julkaissut päätöksen verkkosivuillaan.
- Valitusaika on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista.
- Kun määräaika lasketaan, sitä päivää, kun päätös on saatu tiedoksi, ei oteta lukuun.
- Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto, juhannusaatto tai arkilauantai, määräaika päättyy ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Ilmoita valituksessa

- valittajan nimi, postiosoite, puhelinnumero ja muut tarpeelliset yhteystiedot, kuten sähköpostiosoite. Jos valittajana on yhteisö, ilmoita sen nimi ja yhteystiedot.
- laillisen edustajan, asiamiehen tai muun valituksen laatineen henkilön nimi ja postiosoite, puhelinnumero ja muut tarpeelliset yhteystiedot, kuten sähköpostiosoite
- sellainen postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite). Hallinto-oikeus voi valita, mihin osoitteeseen se toimittaa asiakirjat, jos sille on ilmoitettu useampia prosessiosoitteita tai jos yhtäkään ilmoitettua yhteystietoa ei ole nimetty prosessiosoitteeksi.
- päätös, johon haetaan muutosta
- päätöksen kohta, johon haetaan muutosta
- mitä muutoksia päätökseen vaaditaan
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan

Yhteystietojen muutoksesta on ilmoitettava viipymättä hallinto-oikeudelle valituksen vireillä olon aikana.

Valituksen liitteet

- aluehallintoviraston päätös, johon muutosta haetaan (alkuperäisenä tai jäljennöksenä)
- asiakirjat, joita käytetään vaatimusten tukena (jollei niitä ole toimitettu jo aiemmin aluehallintovirastoon)
- valtakirja

- asiamiehen on liitettävä valitukseen valittajalta saatu valtakirja – ellei hän ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai sellainen oikeudenkäyntiavustaja, joka määrittellään luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa (715/2011).
- asiamiehen ei tarvitse toimittaa valtakirjaa, jos hallinto-oikeuteen toimitetaan sellainen sähköinen asiakirja, jossa on selvitys asiamiehen toimivallasta. Asiamiehen ei myöskään tarvitse esittää valtakirjaa, jos valittaja on antanut valtuutuksen suullisesti tuomioistuimessa tai jos asiamies on toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa.

Lähetä valitus hallinto-oikeuteen

Hallinto-oikeuden yhteystiedot ovat:

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4. krs (käyntiosoite)
PL 204, 65101 Vaasa (postiosoite)

sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi

puhelinvaihe: 029 56 42 611
asiakaspalvelu: 029 56 42 780 (avoinna ma–pe kello 8.00–16.15)
telekopio (fax): 029 56 42 760

Valituksen saapuminen määräajassa on valittajan vastuulla, kun se lähetetään postitse, sähköpostitse, telekopiona tai lähetin välityksellä. Suljetussa laitoksessa oleva henkilö voi antaa valituskirjelmän valitusajan kuluessa myös sille henkilölle, joka on määrätty laitoksessa tätä tehtävää hoitamaan tai laitoksen johtajalle.

Valituksen on oltava perillä hallinto-oikeuden kirjaamossa viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen hallinto-oikeuden aukioloajan päättymistä.

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa
<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>